

เกี่ยวกับเรื่อง **ศีลอด**

แปลก ศิลปกรรมพิเศษ

เนื่องจากในประเทศไทยเรามีประชาชนที่นับถือศาสนาอิสลามเป็นจำนวนไม่น้อย กระจายอยู่ในภูมิภาคต่างๆ และหนาแน่นที่สุดในจังหวัดชายแดนภาคใต้ อันได้แก่ ปัตตานี ยะลา นราธิวาส และสตูล จึงขอนำเรื่องการถือศีลอดของชาวมุสลิมมาเล่าแก่ผู้อ่าน (ซึ่งส่วนมากเป็นพุทธศาสนิกชนเพื่อ

จะได้ทราบข้อความบางประการเกี่ยวกับลักษณะความเชื่อถือของเพื่อนร่วมชาติ เป็นความรู้ทั่วไป)

ศีลอด เป็นคำที่ใช้มาไม่ยาวนานนัก เดิมเรียกว่า ถือบวช ซึ่งชาวมุสลิมที่พูดภาษาไทย และชาวไทยพุทธเองก็ถนัดคำนี้อยู่

มีบทบัญญัติในคัมภีร์ กุร อาน (Quran - เคยเรียก โก้หฺร่าน) ว่ามุสลิม

ทั้งชายและหญิงต้องถือศีลนี้ตลอดเดือนรอมดอน หรือรอมฎอน (Ramadan) โดยละเว้นการกิน การดื่ม การร่วมประเวณี ศดกิเลสความอยากใด ๆ ทั้งกาย วาจา และใจให้หมดสิ้น นับตั้งแต่แสงอรุณขึ้นจนพระอาทิตย์ลับของฟ้า ต่อเมื่อสิ้นแสงตะวันแล้วก็ให้ทำการแก้ศีลอด หรือแก้บวช โดยกิน ดื่มฯ ได้ตามปกติตลอดคืน

บุคคลบางจำพวกได้รับการยกเว้นจากการจำศีลนี้ ได้แก่ ผู้ป่วย หญิงมีครรภ์ ทบชรา ผู้เดินทาง และผู้ที่ยังมีบรรลุมหาอายุ (เด็ก) เป็นต้น ผู้ที่ได้รับการผ่อนผันบางจำพวก เช่น ผู้ป่วย ผู้เดินทาง ต้องถือศีลอดชดเชยในภายหลังเมื่อพ้นภาวะเช่นนั้น ๆ แล้ว

เคยเห็นชาวมุสลิมจำนวนไม่น้อยไม่กลืนน้ำลาย มีดชา ตลอดจนปลูกผีในระหว่างถือศีล เรื่องนี้ผู้ที่ได้รับการศึกษาดีผู้หนึ่งชี้แจงว่า การกลืนน้ำลายไม่ถือเป็นเรื่องใหญ่ถ้าหากว่าผู้ถือบวชรักษาปากและฟันให้สะอาดอยู่เสมอ แต่การมีดชา ปลูกผีนั้นทำไม่ได้ เพราะเป็นการนำเอาวัตถุภายนอกเข้าสู่ร่างกาย แต่สำหรับผู้ป่วยเจ็บก็มีข้อผ่อนผันจากศีลนี้อยู่แล้ว

ก่อนจะว่าด้วยเรื่องศีลอดต่อไป ขอแทรกเรื่องการคิด วัน เดือน ปี ของ

อาหรับ ซึ่งชาวมุสลิมทั่วโลกยึดถือดังต่อไปนี้

วัน เริ่มต้นเมื่อพระอาทิตย์ตกดิน คือ นับจากกลางคืนแล้วต่อด้วยกลางวัน ไปสิ้นสุดเอาเมื่อพระอาทิตย์ลับขอบฟ้า อีกครั้งหนึ่ง เป็นแบบมีดก่อนแจ้ง วันอิสลามจึงเริ่มเร็วกว่าวันของเราราว 6 ชั่วโมง แต่ในสมัยที่เรานับวันใหม่จากเวลาอย่างรุ่ง ก็เร็วกว่า 12 ชั่วโมง เรื่องนี้จะกล่าวถึงอีกในตอนหลัง

เดือนอิสลาม มี 12 เดือน ๆ แรกหรือเดือนต้นปีเรียก มุฮัรรัม (Muharram) ซึ่งในหนังสือเก่าของไทยเรียก มะหะหฺร่า เดือนนี้มี 30 วัน เดือนที่ 2 มี 29 วัน และสลับกันไปอย่างนี้จนครบ 12 เดือน ต่างกับของเราที่จัดให้เดือนคี่มี 29 วัน และเดือนคูมี 30 วัน เดือนที่เกี่ยวข้องกับศีลอดหรือรอมคอนเป็นเดือนที่ 9 มี 30 วัน ที่ให้ถือพรตในเดือนนี้

เพราะเป็นเดือนที่เริ่มทำการเหยงแผ่คัมภีร์กุรอานเป็นปฐม

ปีอิสลามเป็นแบบจันทรคติบริสุทธิ์ ปีหนึ่งมี 354 วัน (มีเศษเล็กน้อย ซึ่งขอยกไปพิจารณาข้างหน้า) ต่างกับปีจันทรคติทางพุทธศาสนาตรงที่เรามีการเพิ่มอธิกมาส ให้นี้เดือน 8 สองหนในบางปี การเพิ่มปีให้มี 13 เดือนก็เพื่อให้เดือนทางจันทรคติสัมพันธ์กับเดือนทางสุริยคติไม่คลาดเคลื่อนกันออกไปมาก

ที่นี้จะว่าถึงปีสุริยคติ ถือกำหนดเวลาที่โลกหมุนรอบพระอาทิตย์ครั้งหนึ่งเป็นปี ซึ่งเป็น 365.25 วัน ฉะนั้นทางจันทรคติจึงน้อยกว่าปีสุริยคติ (365.25-354= 11.25 วัน) การถือศีลอดก็ดี วันเริ่มปีใหม่ก็ดี ตลอดจนวันเริ่มต้นเดือนอื่น ๆ ของศาสนาอิสลาม จึงเร็วขึ้นกว่าปีที่ล่วงแล้ว 11.25 วัน ในเวลา 4 ปี ต่างกัน 45 วัน

การถือศีลอดใน ฮ.ศ. 1380 เริ่มวันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2504¹ มาถึง ฮ.ศ. 1401 เริ่มเว้นอาหารในวันที่ 3 กรกฎาคม 2524 ในเวลา 20 ปีนี้ต่างกันกว่า 200 วัน ต่อเมื่อถึง 32 ปีครั้งการเริ่มศีลอดจะทวนไปตกในวันซึ่งใกล้เคียงที่เดิมอีกครั้งหนึ่ง²

ฮ.ศ. เป็นคำย่อของ ฮิจเราะห์-ศักราช (Hegira เขียนเป็นไทยว่า ฮิจเราะห์-หะกีม) ฮิจเราะห์ หมายถึงการอพยพหลบภัย³ ของพระมหะหมัดจากเมืองเมกกะ (มักกะห์ Mecca) ไปสู่เมืองเมดินา (มาดินะห์ Medina) เมื่อ ค.ศ. 622 ต่อมาผู้กำหนดให้วันที่ 1 เดือนมุฮัรรัมของปีนั้น (16 กรกฎาคม ค.ศ. 622) เป็นวันเริ่มศักราชอิสลาม⁴

การถือศีล เริ่มต้นแต่วันที่ 1 เดือนรอมดอน ซึ่งเป็นวันเริ่มเห็นพระจันทร์เป็นครั้งแรกของเดือนนั้น แล้วออกศีลหรือออกบวชเมื่อครบกำหนด 30 วัน แต่จะนับว่าศีลเริ่ม และเลิกเมื่อไรนั้น

ในทางปฏิบัติสำหรับประเทศเรา จุฬาราชมนตรีประกาศให้คนคอยดูดวงจันทร์ในวันซึ่งกะว่าจะเห็นเป็นวันเริ่มแรกของเดือนนั้น ผู้เห็นก็รายงานแล้วเสนอไปจนถึงจุฬาราชมนตรี ถ้ามีผู้เห็นอย่างน้อยสองราย ท่านก็ประกาศให้เริ่มศีลทั้งทางวิฑูภุกระจายเสียงและโทรทัศน์ แต่บางปีไม่มีรายงานการเห็นดวงจันทร์ในวันที่จะเห็น (ตรงกับขึ้น 1 ค่ำ) ก็เลื่อนไปเริ่มศีลในวันถัดไป ในกรณีดังกล่าวนี้วันบ้ำเพื่อพรตจึงมีเพียง 29 วัน แล้วเอาวันที่ไม่เห็นดวงจันทร์ไปเพิ่มให้แก่เดือนที่ 8 ซึ่งตามปกติมี 29 วัน ให้กลายเป็น 30 วัน⁵

พลิกปฏิทินเดือนกรกฎาคม 2524 ดู วันที่ 2 เดือนนั้นเป็นวันพฤหัสบดี แต่พอตะวันตกก็กลายเป็นวันศุกร์ และเห็นพระจันทร์แรกขึ้นเป็นการตั้งต้นเดือนใหม่ คือเป็นวันที่ 1 เดือนรอมดอนก็เริ่มถือศีลลดเมื่อรุ่งอรุณ⁶ ถึงบวชมาจนถึงวันที่ 1 สิงหาคม 2524 พอตกค่ำเห็นพระจันทร์แรกขึ้นของเดือนที่ 10 จึงออกศีลรวมการละเว้นบริโภคน้ำในป็นนั้นมี 30 วันเป็นปีปกติ

5. Encyclopaedia Britannica Vol. 4

6. คิดแบบอิสลามวันรุ่งขึ้นยังเป็นวันที่ 1 อยู่แต่คิดตามแบบเราก็คือเป็นวันขึ้น 2 ค่ำ มาตั้งแต่เมื่อเลข 24 น.

เดือนสำคัญของอิสลามอีกเดือนหนึ่งที่ควรกล่าวถึง คือเดือนมุฮัรรัมหรือมะหะร่า เพราะออกกะสุนหุอยู่ ดูตามปฏิทินอิสลามปรากฏว่าขึ้นศักราชใหม่เป็น ฮ.ศ. 1402 เมื่อวันที่ 29 ตุลาคม 2524 (ตรงกับวันพฤหัสบดีขึ้น 2 ค่ำ เดือน 12)

เกี่ยวกับเดือนต้นของปีมีพระราชนิพนธ์กาพย์เห่เรือของพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย (รัชกาลที่ 2) ว่า

เดือนมหาราม	เซ็นปี โหมแม่
มะรงไปรดปรานวิ	เทศให้
หอนหันมิงมารศรี	เสมอชีพ มานา
เรียนดูบอกได้ไฉ	คู่ช่อนทรวงเซ็น
จลเดือนเรียกมะหะร่า	ขึ้นสองก่าแขกคังการ
เจ้าเซ็นธิดวันวาร	ประหารออกพอกุมน้อย
มะหะร่าเรียนคอยคร่า	ไม่เห็นเจ้าศรีธิดใจ
ดูบอกไอ้อ้าย	ลาตล่ำก่าสรวลเซ็น

นี้เกี่ยวกับนิกายเจ้าเซ็น (มุสเซน) สาวกของเจ้าเซ็นเรียกว่า นิกายชิอะฮ์ (Shi'ah shiite) ซึ่งประชาชนในประเทศอิหร่านและอิรักถือมัสครัทมากมกว่าที่อื่น ๆ ส่วนมุสลิมในประเทศเราตลอดจนมาเลเซียและอินโดนีเซียเป็นนิกาย สุหนี่ (Sunni, sunnite) ที่มีงานสิบวัน และถือชกตัว กรีดหัว ก็เพื่อระลึกถึงมุสเซนซึ่งถูกศัตรูฆ่าตายในวันที่ 9 เดือนมะหะร่า ที่ถูกฆ่าเพราะทำศึกแย่งตำแหน่งกาหลิปหรือประมุขศาสนาสืบแทนพระมหะหมัด มุสเซนเป็นหลานตาของพระมหะหมัด

ในโคลงนิราศพระประธม ของกรมหลวงวงศาธิราชสนิท ก็กล่าวถึงเจ้าเซ็นไว้บทหนึ่งว่า

กะดีเจ้าเซ็นแขกเด็น	ต็อก
ให้รักอนสาพัก	พองร่า
เสมอที่จากสุดจิต	แต่ทูน ดูระย
ให้บ่าวให้รัก	เนตรฉันทองขนย

1. ปฏิทินหลวง พ.ศ. 2504

2. Encyclopaedia Britannica Vol. 4

3. เขียนตามแบบเรียงวิชาเดาศีด, ฟีคห์ 4 ของสมาคมกุรุสัมพันธ์

4. Encyclopaedia Britannica Vol. 4

ที่กล่าวข้างต้นว่าที่ปอิสลามมี 354 วัน หรือเดือนละ 29 วัน 12 ชั่วโมง นั้นเป็นการคิดโดยพิเศษ ความจริงพระจันทร์หมุนรอบโลกครั้งหนึ่งเป็นเวลา 29.5305884¹ ขอบคิดเพียง 29 วัน 12 ชั่วโมง 44 นาที เศษที่ปัดออกเดือนละ 44 นาทีนั้นในปีหนึ่งก็เป็น 528 นาที หรือ 8.8 ชั่วโมง มากกว่า 1 วัน จึงต้องมี การเพิ่มวันในบางปีให้มี 355 วัน (เทียบการเพิ่มเดือน 7 ของไทยพุทธให้ มี 30 วัน)

ในรอบ 30 ปีเป็นปีธรรมดา (354 วัน) 19 ปี อีก 11 ปีเป็นปีที่มือธิกวาร (355 วัน) วันที่มากขึ้นนี้ตามหลักเอา เพิ่มเข้าในเดือนที่ 12 (ซุลฮิจชะ Sul-hijjah ซึ่งเป็นเดือนที่ประกอบพิธี ฮัจ ที่เมืองเมกกะ) ปือธิกวารนี้อาหรับเรียก Kabishah² ส่วนมาเลเซียและอินโดนีเซีย เรียก Kabisah

ถ้าอยากรู้ว่าปีใดเป็น Kabishah ก็ให้เอา ฮ.ศ. ของปีนั้นตั้งลงแล้วหาร ด้วย 30 ถ้าเหลือเศษ 2, 5, 7, 10, 13, 16, 18, 21, 24, 26, 29 ปีนั้นเป็น Kabishah ส่วนปีอื่น ๆ เป็นปีธรรมดา³

ฮ.ศ. 1400 (เริ่ม 21 พฤศจิกายน 2522) เมื่อเอา 30 หารเหลือเศษ 2 ก็เป็น ปีมือธิกวาร ส่วน ฮ.ศ. 1402 (เริ่ม 29 ตุลาคม 2524) หารแล้วเหลือเศษ 22 ก็เป็นปีธรรมดา

ที่ว่ามานี้กล่าวตามหลักเกณฑ์ แต่ในทางปฏิบัติถือดวงจันทร์ จึงอาจ เคลื่อนได้บ้าง

คืออดน้ำอาหรับเรียกฮัจญ์ฮามู แต่ ทางมาเลเซียและชาวฮาไซ์คำนี้ไม่ ทาง ปัดตานีว่า ปอซอ มาเลเซียว่า puasa

1. Encyclopaedia Britannica Vol. 4

2. Whitaker's Almanac ค.ศ. 1953

3. Whitaker's Almanac ค.ศ. 1953

ซึ่งบางคนออกเสียงว่า บัวชา แต่สอบถามผู้สันตต์เขาอ่านว่า ปูวาชา เชื่อว่า ปอซอ กับ ปูวาชา เป็นคำเดียวกัน แต่ออกเสียงต่างกันตามถิ่น ดูพจนานุกรมชวา คำที่แปลว่าศีลอดเขียนตามแบบฮอลันดาว่า poewasa ก็อ่าน ปูวาชา อีกอย่างเขียน pasa เสียงใกล้เคียง ปอซอ ของปัดตานี แต่ชวามักออกเสียง อา เป็น โอ

ชาวชวาและชวามลายูเคยนับถือ ศาสนาฮินดูและศาสนาพุทธนิกาย มหายานมาก่อน จึงมีคำสันสกฤตปะปน อยู่ในภาษาทั้งสองนี้มาก และคำที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อถือ เช่น สวรรค์ นรก เทวดา ก็ยังใช้คำของชาวฮินดูอยู่ แม้จะเข้ารีต อิสลามมาหลายร้อยปีแล้วก็ตาม คำปูวาชานี้ พจนานุกรมมลายูอังกฤษทั้งของ วิลกินสัน และของ วินสเดคท์ ซึ่งเป็น ที่ยกย่องเชื่อถือกันต่างก็อ้างว่าเป็นคำ สันสกฤต แต่ไม่ได้บอกว่าเป็นคำเดิมเขียน อย่างไร พจนานุกรมของวิลกินสัน ฉบับพิมพ์ครั้งแรกใน ค.ศ. 1932 เมื่อ อ้างว่าคำใดมาจากสันสกฤตก็วงเล็บ คำเดิมไว้ข้างท้ายบ้างเป็นบางคำ แต่คำ ที่กล่าวถึงอยู่นี้หาระบุแต่อย่างใดไม่ ในพจนานุกรมไทยเมื่อคำใดเขียนตรงกับคำต้นภาษาที่เพียงแต่บอกว่ามาจาก ภาษานั้น ภาษานี้ หากคำใดเขียนเคลื่อน ไปก็วงเล็บคำเดิมเอาไว้ เช่น เพส ว่า ยี่สิบ วงเล็บ คำบาลีว่า วิส เป็นต้น

ข้าพเจ้าสนใจคำ ปูวาชา มานาน ถ้าเป็นสันสกฤตก็ควรเขียน ปูวาสา หรืออะไรที่ใกล้เคียงกัน เมื่อเกือบ 20 ปีมาแล้วหลังจากพ้นหน้าที่ราชการแล้วได้ ค้นพจนานุกรมสันสกฤต-อังกฤษ ของ เสอร์โมเนียร์ - วิลเลียมส์ อยู่นาน ได้พบคำที่แปลว่าวันละเว้นอาหาร หลายคำที่น่าสนใจได้แก่ไปบท กับ เปาบท ซึ่งรู้สึกคล้าย ๆ กับคำที่ชาว

ชวาและมลายูใช้อยู่มากที่สุดทีเดียว และไป เกิดจิตใจอีกคำหนึ่งซึ่งมีความหมาย อย่างเดียวกัน คือ อุปวสท แปลว่าวิรัต อาหาร (เฉพาะอย่างยิ่งคืออดในวัน ก่อนทำพิธีกรรมด้วยน้ำโสม) ที่จิตใจก็ เพราะทำตามรูปบาลีของคำนี้ก็อปุปสท ซึ่งเรากันมาก จึงสมควรสืบสาวว่าเกี่ยว ข้องกับการละเว้นอาหารอย่างไรบ้าง หรือไม่

อุโปสท เราแผลงเป็น อุโบสท ซึ่งพจนานุกรมให้คำนิยามว่า “วันพระ, การแสดงพระปาฏิโมกข์ของพระสงฆ์ ทุก ๆ กึ่งเดือน, การรักษาศีล 8 ของ คฤหัสถ์, สถานที่พระสงฆ์ทำสังฆกรรม มีแสดงปาฏิโมกข์ เป็นต้น มักเรียก อุโบสทหรือตัดเรียกว่า โบสธ” มี วงเล็บต่อท้ายว่าเป็นคำบาลี และยกคำ สันสกฤตมาเทียบไว้ด้วยว่า อุปวสท หาได้กล่าวพาดพิงถึงการละเว้นอาหาร ไม่

อย่างไรก็ดีไปพบคำอธิบายของ พระศาสนโสภณ (ปัจจุบันเป็นสมเด็จพระญาณสังวร) เจ้าอาวาสวัดบวรนิเวศ วิหาร ในคำนำหนังสือปาฏิโมกข์ฉบับ ภาษาอังกฤษ ท่านได้แสดงประวัติคำนี้ ไว้โดยละเอียด ในที่นี้ขอเก็บแต่ใจความ มาเล่า

ก่อนที่จะเล่าถึงพระปาฏิโมกข์ ควรศึกษาความเป็นมาแห่งการสาวตในวันอุโบสท (วัน 14 ค่ำ 15 ค่ำ และ 8 ค่ำ แห่งปักข์) เสียก่อน ธรรมเนียม วันอุโบสทมีความเป็นมานานไกลก่อน สมัยพุทธกาลมาก ในชั้นเดิมเป็นวันซึ่ง นักบวชในลัทธิพระเวท (Vedic priests) ละเว้นการบริโภคอาหารก่อนถึงวัน ทำพิธีกรรม จำเนียรกาลต่อมาเมื่อเกิด มีพวกท่องเที่ยวสัญจร ขึ้นหลายคณะ ต่างก็ยึดเอาวันที่กล่าว เป็นวันบำเพ็ญ บุญ แต่ความมุ่งหมายแปรเปลี่ยนไป

เนื่องจาก พวกท่องเที่ยว สัจจร (Wanderers)¹ จำนวนมากได้เลิกการบูชาด้วยไฟเสียแล้ว ฉะนั้นวันที่กล่าวจึงเป็นวันที่พวกท่องเที่ยวสัจจรมาพบประชุมชุมนุมกันในที่หนึ่งทีใด แล้วทำการสั่งสอนผู้ครองเรือน ผู้ซึ่งยอมออกไปฟังธรรมคำสอนของอุปัชฌาย์ผู้บิณฑบาต และพวกท่องเที่ยวสัจจรในวันดังกล่าวนั้น คำ อุโบสถ นำมาใช้ในพระพุทธศาสนาอย่างไร ท่านได้ยกคัมภีร์พระไตรปิฎกมาอ้างอิง จึงขอนำพระวินัยปิฎกมหาวรรค ภาค 1 เรื่องอุโบสถขันธกะฉบับภาษาไทยมาแล้วโดยสังเขปดังนี้

กาลครั้งหนึ่ง เมื่อพระพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ นครราชกฤห์ ครั้นนั้นพวกปริพาชกอัญญเดียรดี² ครั้นถึงวัน 14 คำ 15 คำ และ 8 คำ แห่งปักษีย่อมประชุมกันกล่าวธรรมและได้พรรคพวกมาก พระเจ้าพิมพิสาร ราชาธิบดีแห่งแคว้นเมคร ได้เข้าไปเฝ้าพระพุทธเจ้า กราบทูลว่าเดี๋ยวนี้พวกปริพาชกอัญญเดียรดี ถึงวัน 14 คำ 15 คำ และ 8 คำ แห่งปักษีย่อมประชุมกันกล่าวธรรมกันทั้งหลายเข้าไปหาปริพาชกอัญญเดียรดีเหล่านั้นเพื่อฟังธรรม พวกเขาได้ความรัก ได้ความเลื่อมใส โฉนพระคุณเจ้าทั้งหลาย จึงไม่ประชุมกันในวันดังกล่าวบ้าง พระพุทธเจ้าจึงทรงอนุญาตให้พระภิกษุสงฆ์ประชุมกันคลมที่พระเจ้าพิมพิสารกราบทูล แต่ใน

1. อาจหมายถึงพวก "สันยาสี" แห่งลัทธิอินดู ซึ่งแบ่งอาศรมหรือลำดับชั้นแห่งอายุของบุคคลออกเป็น 4 ชั้นดังนี้ 1. พรหมจารี คือผู้ศึกษาเล่าเรียน ละเว้นเมถุน-กรรม 2. ลฤหัสถ์ ผู้ครองเรือน 3. วานปริสต์ ผู้มีผู้สืบทอดแล้วถึงชั้นหลานก็ออกไปอยู่ป่าเป็นนักพรต 4. สันยาสี โยมนั้นปลายของชีวิตก็ทิ้งที่พำนักแล้วท่องเที่ยวไปตามที่ต่าง ๆ ไม่อยู่เป็นหลักแหล่ง

ชั้นต้นเพียงแต่นั่งประชุมกันเลข ๆ ผู้พบเห็นสบประมาทว่านั่งนิ่งเหมือน "หมูอ้วน"³ ต่อมาพระพุทธองค์อนุญาตให้ภิกษุสวดปาฏิโมกข์ในวันดังกล่าว ตลอดจนมีการแสดงธรรมสืบช่วงต่อมาจนถึงปัจจุบันนี้

อุโบสถ ซึ่งตามรูปศัพท์หมายความว่า การละเว้นอาหารกลายเป็นวันพระด้วยประการฉะนี้

การละเว้นอาหารนอกจากชาวมุสลิมแล้ว ชาตินอื่นเช่นยิวและอินเดียก็นิยมกระทำกันอยู่ ขออ้างเรื่อง "อันเนื่องด้วยเรื่องกิน" ของ ดร.บรรจบ พันธุเมธา มาประกอบ

"พูดที่จริงแล้วการอดอาหารกับคนอินเดียดูเหมือนจะเป็นของคุ้นเคยกัน ทั้งนี้มีได้หมายถึงการอดอาหารของคนยากจนเข็ญใจที่ไม่มีอะไรจะกิน แต่หมายถึงการบำเพ็ญพรตอย่างหนึ่ง ที่งดการบริโภคอาหารทุกชนิด อาจจะเว้นเป็นบางเวลาหรือตลอดวัน รัฐบาลอินเดียอาจจะชอบคุณลัทธิศาสนาของเขาที่ถือเรื่องการอดอาหารที่เรียกว่า อุปวาสนั้นเป็นเรื่องสำคัญยิ่ง" อีกตอนหนึ่งว่า "แต่การอดอาหารของเขาก็มีหลายแบบ แบบหนึ่งอดอาหารทุกชนิดไม่กินอาหารเลยไปตลอดทั้งวัน อีกแบบหนึ่งอดอาหารทุกชนิดตั้งแต่เช้าไปจน 24 น. ...แบบที่สาม ก็อดบางมื้อ"

รู้ดีกว่าคำ อุปวาสน นี้ถ้าตัดดู ออก

2. ปริพาชก นักบวชผู้ชายในอินเดีย นอกพระพุทธศาสนา...พจนานุกรม, เดียรดี นักบวช ภายนอกพระพุทธศาสนาในอินเดีย สมัยพุทธกาล...พจน. มักเรียกว่าศาสนาเซน หรือ ไชนะ ซึ่งปัจจุบันยังมีผู้เลื่อมใสอยู่ในอินเดีย
3. สมเด็จพระญาณสังวร สันนิษฐานว่าพระสงฆ์เหล่านั้นอาจกำลังบำเพ็ญฌานภาวนา

เหลือแต่ ปวาส ก็ใกล้เคียงกับ ปวาสา ของชวาและมลายูมากกว่าคำก่อน ๆ ที่ยกมา ปรากฏว่าคำสันสกฤตที่มลายูรับมาใช้แล้วหันพยางค์หน้าเสียก็มีอยู่ เช่น labu น้ำเต้าวางข้าง สอบคำสันสกฤตเป็น อลาพู, mangga มะม่วง (และโดยปริยาย หมายถึงฝีมะม่วง) มาจากกามางคและ malaka มะขามป้อม มาจาก อามลก เป็นต้น

ข้าพเจ้าออกมั่นใจว่า ปวาสา, ป่อซอ มาจาก อุปวาส ของสันสกฤต มีข้อสงสัยเกี่ยวกับศีลของชาวมุสลิมอยู่อย่างหนึ่ง คือประเทศที่อยู่ใกล้เส้นศูนย์สูตร เวลากลางวันกับกลางคืนไม่ต่างกันก็มากนัก การถือศีลก็ไม่มีปัญหา แต่ในประเทศที่อยู่ห่างเส้นศูนย์-สูตรก็น่าลำบากอยู่บ้าง ชาวมาเลเซียผู้หนึ่งซึ่งเคยไปศึกษาในประเทศอังกฤษ เล่าว่า ระหว่างที่เขาไปอยู่ที่ลอนดอนนั้น ศีลอดดกในฤดูร้อน กลางวันยาวกว่ากลางคืน อดอาหารหลายชั่วโมงทำให้หิวระโหยมาก ยิ่งถ้าขึ้นไปถึงประเทศสวีเดน นอร์เว ซึ่งพระอาทิตย์แทบไม่ตกดินในหน้าร้อน จะทำอะไร ยังไม่เคยทราบจากผู้ใด ในเรื่องนี้นายโมหัมหมัด อาลี ผู้แปลคัมภีร์กุร อานเป็นภาษาอังกฤษ ได้แสดงความเห็นไว้ในคำนำว่า เมื่อมีการผ่อนผันให้คนเจ็บและคนเดินทางไปทำการจำศีลในวันอื่นทดแทนได้ เขาสันนิษฐานว่าในประเทศที่กลางวันยาวนานเช่นนั้นก็น่าจะให้ถือศีลเพียงสิบห้าชั่วโมง ซึ่งเป็นระยะเวลาที่การถือศีลที่นานที่สุดในเมืองเมกกะและเมืองเมดิना.

หมายเหตุจากบรรณาธิการ : ถ้าท่านผู้ใดอ่านบทความนี้แล้วต้องการหักท้วงหรืออภิปรายในสิ่งที่ท่านไม่เห็นด้วย โปรดส่งข้อเขียนไปที่บก. ด้วยเรายินดีต้อนรับ